

Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula

DE CE ESTE NAVETISMUL PREOȚILOR INCOMPATIBIL CU PASTORAȚIA?

Problema navetismului preoților a constituit și continuă să rămână o preocupare permanentă și majoră a Sfântului Sinod¹. Această practică este cu siguranță o mare piedică în calea adevăratei pastorații și este total incompatibilă cu activitatea preotului în parohie. De aceea reluarea sau repunerea în discuția Sfântului Sinod, în ședința sa din 2 martie 2006 ca și hotărârile luate și aduse la cunoștință slujitorilor bisericești, prin comunicatul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române², au fost foarte oportune, vizând măsuri pentru limitarea sau pur și simplu lichidarea sau eradicarea navetismului. El este o practică împrumutată din lumea laică și mai ales din viața funcționarilor și a muncitorilor industriali în general, care au fost angajați în marile orașe ale țării, așa cum de altfel se întâmplă și în străinătate, dar care, neputând găsi spațiul necesar pentru locuit, în centrele orașenești unde lucrează, sunt nevoiți să facă această deplasare zilnic sau periodic din localitățile rurale sau din suburbii în marile orașe unde este locul de muncă.

Navetismul s-a dezvoltat și la noi, mai ales în perioada comunismului, când industrializarea forțată și condițiile tot mai grele de la țară, unde ceapleurile nu mai ofereau posibilitatea unui trai normal, au silit pe mulți locuitori ai satelor să se angajeze într-un loc de muncă la oraș, într-o uzină sau fabrică, calificându-se cum se spunea „la locul de muncă“, dar fiind obligați să locuiască la țară, făcând zilnic naveta, adică parcurgând cu regularitate același drum, dus și întors în fiecare zi³. De aici el a fost împrumutat și în

---

1. Vezi pr. Constantin Pârvu, vicar administrativ patriarhal, și pr. dr. Augustin Rusu, consilier patriarhal, Extras din hotărârile Sfântului Sinod în problema navetismului preoților, în „Vestitorul Ortodoxiei“, an. VII (2006), nr. 379, p. 2.

2. Vezi „Vestitorul Ortodoxiei“, an. XVII (2006), nr. 379, p. 1.

viața personalului clerical, însemnând situația în care preotul locuiește într-o localitate, dar are parohia sau lucrarea pastorală în alta sau, în cazurile, cele mai multe, locuiește în oraș și vine periodic, de obicei la sfârșitul săptămânii și duminica sau la solicitarea pentru alte servicii religioase: înmormântări, parastase, sfeștani și altele, după care se întoarce la locuința sa de la oraș. Cazurile în care preotul locuiește cu familia sa în oraș, dar vine în parohie de luni până duminică, întorcându-se după aceea, dacă nu are servicii religioase de săvârșit, duminică după slujbă, să-și vadă familia, sunt tot mai rare sau aproape inexistente. În general, preoții navetiști, adică cei care nu locuiesc în parohia unde sunt numiți, nu vin în această parohie decât în zilele de duminică și sărbători, când se oficiază Sfânta Liturghie și la solicitările credincioșilor, pentru săvârșirea serviciilor mai sus-amintite, restul timpului petrecându-l în localitatea unde au familia și locuința.

Lucrul acesta creează mari prejudicii activității pastorale. Dacă un funcționar sau muncitor sau orice altă categorie de om al muncii poate practica navetismul, deși cu cheltuială de bani, timp și efort, pentru preot, el este cu totul nepotrivit din foarte multe puncte de vedere. Vom prezenta câteva din acestea, arătând că navetismul este total incompatibil cu slujirea preotească.

Prin practicarea navetismului, preotul încalcă mărturisirea pe care o face înainte de a fi hirotonit și prin care se angajează că va locui în parohia care i-a fost încredințată spre păstorie, ceea ce poate aduce după sine sancțiunea sau pedeapsa călcării unui angajament sau a neascultării. După cum se știe, potrivit rânduiei canonice stabilite de Sfinții Părinți și Sinoadele ecumenice, orice hirotonie se face pe seama unui altar, deci a unei biserici și în consecință, a unei localități, în care se află biserica respectivă. Aceasta îl obligă pe preot să rămână și să locuiască, nu numai singur, ci și cu familia, în localitatea respectivă. Hirotonia fără destinație nu este îngăduită în Biserica Ortodoxă⁴.

Practicarea navetismului aduce după sine cheltuieli financiare care necesită plata drumului (tren, autobuz sau chiar mașină personală), pierdere de timp pentru parcurgerea distanțelor respective, care uneori depășesc zeci de kilometri, și nu în ultimul rând oboseală și disconfort, provocate de aflarea permanentă pe drum.

3. Vezi *Dicționarul explicativ al limbii române moderne*, Editura Academiei Române, București, 1966, p. 528.

4. Vezi „Canonul 6 al Sinodului IV Ecumenic“, după Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, București, 1993, p. 81-82.

Navetismul cultivă și întreține ideea preotului „prestator de servicii“, foarte caracteristică pentru perioada comunist-atee, când se urmărea ca slujitorul bisericesc să nu fie decât un oficiant al slujbelor divine, un profesionist care nu are și nu trebuie să facă altceva în preoție decât serviciile religioase: liturghie, cununii, botezuri, înmormântări, parastase, sfeștani și altele. Fără îndoială că acestea au rolul și importanța lor în viața religioasă și în practica liturgică, dar nu putem limita pastorația și pe preot numai la ele. Preoția este mult mai complexă: ea presupune sau cuprinde și alte laturi foarte importante care o definesc ca pe o apropiată misiune. A chema preotul de la locuința lui din oraș, la parohia de la țară, numai pentru a oficia slujbele solicitate sau prezența lui numai pentru serviciile divine, distrage sau desființează noțiunea de misiune în care preotul are de învățat credincioșii săi preceptele credinței ortodoxe, este dator să-i păstreze în staulul credinței adevărate, ferindu-i de atacurile învățăturilor greșite și să-i călăuzească pe calea adevăratei viețuiri creștine, povățuindu-i prin Sfânta Spovedanie și formându-i ca adevărați trăitori ai vieții duhovnicești. Or, dacă credincioșii îl văd pe preot numai cu prilejul serviciilor divine de la biserică sau de acasă, cu siguranță îl vor eticheta ca pe un funcționar, profesionist și prestator de servicii religioase, ceea ce este foarte dăunător pentru ideea slujirii preoțești și a misiunii pastorale.

Navetismul îl privează pe preot de posibilitatea de a cunoaște parohia și pe enoriașii săi, ceea ce constituie un lucru esențial, în lucrarea pastorală. Faptul că preotul este prezent numai la slujbe, îl lipsește de posibilitatea de a intra în legătură cu credincioșii săi, de a-i cunoaște pe fiecare în parte, de a le ști preocupările, problemele, necazurile, bucuriile lor, de a cunoaște starea materială duhovnicească și morală a parohiei. El este un oaspete care vine numai la anumite momente în parohie și nu știe ce se întâmplă cu parohia și credincioșii săi. A face pastorație prin telefon este cu totul nepotrivit pentru o asemenea misiune așa de amplă și aplicată. Legăturile permanente cu credincioșii, întâlnirea zilnică cu ei, interesul pentru problemele și preocupările lor sunt căi practice, eficiente și necesare pentru a cunoaște mediul în care lucrează și pe păstoriții săi.

O parohie în care preotul lipsește aproape tot timpul este un câmp deschis și favorabil activităților de prozelitism sectar, căci toți acești semănători de neghine, cu tenacitatea și obrăznicia care îi caracterizează, abia așteaptă asemenea situații în care să-și propage ideile lor. Credincioșii fără sprijinul

și prezența preotului pot cădea ușor pradă sectarilor. O parohie fără prezența permanentă a preotului este ca o turmă fără păstor, în care lupii răpitori intră fără grijă. Este suficient, uneori, ca o familie să treacă la o confesiune și să se ofere un loc pentru construirea unei case de rugăciuni pentru ca secta să se întindă cu repeziciune.

Lipsa preotului și a familiei sale din mijlocul credincioșilor este o mare greșeală pastorală. Preotul zidește și întărește viața parohiei prin însăși prezența sa și a familiei în mijlocul credincioșilor. Absența lui și a familiei poate fi înțeleasă uneori ca o sfidare sau ca un dispreț față de credincioșii pe care îi are de păstorit și în care trebuie să se simtă ca într-o mare familie. Exemplul vieții preotului și al familiei lui sunt hotărâtoare pentru o pastorație eficientă. Numai prin prezența în mijlocul lor, la biserică, în sat, în toate împrejurările vieții sociale preotul se poate simți și poate fi considerat „părintele duhovnicesc“, „taica părintele“ parohiei, iar soția sa „maica preoteasă“. Or, când soția și copiii preotului vin doar de câteva ori pe an în parohie sau niciodată, enoriașii sunt lipsiți de un reper fundamental în viața lor. A vedea cum se aplică învățătura și trăirea creștină în familia preotului - această parohie în miniatură - este un lucru esențial în viața credincioșilor și un exemplu convingător și demn de urmat. Absența lor din parohie lasă impresia că preotul vine în parohie ca să-și ia doar avantajele materiale.

Pe lângă impresia că preotul navetist este doar un prestator de servicii, navetismul creează și convingerea că și preoția este tot o meserie. Așa cum funcționarul merge la birou, iar muncitorul la uzină sau fabrică, își îndeplinește orele de serviciu, apoi se întoarce acasă, fără niciun fel de alte obligații sau legături cu locul de muncă, la fel se poate crea convingerea că și preoția este un fel de mergere la birou sau la orice alt loc de muncă. Or, lucrurile nu stau așa. Preoția este o permanentă pregătire, grijă și legătură cu altarul și cu credincioșii pe care îi păstoriți. Calitatea de liturghisitor sau de slujitor cere mereu o pregătire specială, deosebită de-a funcționarului și a muncitorului. Un preot care trece din mașină în altar, uneori în grabă, datorită atâtor lucruri care pot interveni pe parcursul călătoriei, nu are starea necesară sufletească a celui care s-a pregătit în taină, liniște și reculegere în casa sa, pentru a participa la slujbă. De asemenea, graba de a termina slujba sau alte obligații pastorale, cu grija de a se încadra în timp și a se întoarce acasă, în oraș aduce după sine urmări neplăcute slujirii preotești. „Acasă“ pentru preot nu poate fi decât parohia sa, casa parohială sau casa

sa din parohie. În această privință sunt demne de reamintit cuvintele pe care Întâistătătorul Bisericii noastre, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist le spunea într-o împrejurare studenților teologi: „Un slujitor care vine la Sfânta Liturghie ca la un birou și ca la orice serviciu, rămâne sec. Și predica, și activitatea misionară, și chipul sunt impresionante, în slujirea sa, dar mai ales calitatea sa de liturghisitor”⁵.

A limita activitatea pastorală numai la slujbele oficiale, rânduite de tipicul bisericesc și pe care preoții navetiști le oficiază doar sâmbăta, duminica și în zilele de sărbători, și a ține biserica închisă tot timpul săptămânii, este o greșită practică pastorală care îi îndepărtează pe credincioși de biserică. Or, scopul pastorației este acela de a atrage și de a ține pe credincioși cât mai atașați de biserică. Dacă credincioșii vor vedea în cursul săptămânii lacătul pe ușă sau biserica închisă se vor obișnui cu ideea că este disponibilă numai sâmbăta și duminica sau în sărbători. Săvârșirea unui Maslu de obște, a unui acatist, urmat de pomenirea numelor celor care participă și de un cuvânt de învățătură, practica de a-i spovedi pe credincioși cât mai des, sunt modalități de a atrage credincioșii la biserică. Preoții navetiști, care lipsesc în timpul săptămânii din parohie și care nu mai fac nimic pentru parohie decât slujbele oficiale de sâmbăta și duminica, invocând că nu vine lumea la biserică, nu ajută cu nimic la promovarea vieții liturgice și duhovnicești a parohiei. Ce să mai vorbim de vecernia din ajunul duminicilor și al sărbătorilor, care nu se săvârșește aproape deloc.

Iată de ce socotim că navetismul preoților nu este compatibil cu lucrarea pastoral-misionară și el nu trebuie încurajat, ci limitat sau eradicat. Numai prezent permanent în parohie, preotul este accesibil credincioșilor în rezolvarea problemelor de ordin pastoral. Într-o vreme ca aceasta pe care o trăim, când Biserica are nevoie de o afirmare tot mai mare, de instruire a credincioșilor în problemele de credință și de cult, de păstrare a acestora în învățătura adevărată, de contracarare a activităților de prozelitism sectar, de ferire de secularizare și de pătrunderea în rândul lor a practicilor imorale și a păcatelor împotriva firii, reclamate ca drepturi ale omului, navetismul nu mai poate fi tolerat, iar preotul funcționar este de neimaginat. Astăzi Biserica are nevoie de misionari și nu de prestatori de servicii. De aceea, măsurile și

---

5. Cuvântare rostită în aula Institutului Teologic din București, la 30 ianuarie 1987, în *Studii teologice*, XXX (1987), nr. 1-2, p. 157.

hotărârile Sfântului Sinod pentru îndreptarea sau eradicarea acestei practici total incompatibile cu slujirea preoțească trebuie respectate și sever aplicate, pentru a nu rămâne doar în arhiva Cancelariei Sfântului Sinod, ci pentru a produce efectele benefice scontate.